

Anatomia populara

Aqueste matin qu'aví mau aus malhs

La mia mair, hilha de Lobienh qu'emplegava aqueth mot : « malhs ». Lo men pair, hilh de Castèth Tarba (Ortès) qu'a dit quauque viatge :

Que caleré que'm hasossi operar de las « hanchas »

Dens los dus cas que s'emplega lo plurau

Pronoms personaus

- *Beu lo cafè que se't va en.hredir*

Qu'avem atau, dab los pronoms personaus complements, torns de lenga drin complicats. Que s'i pòt respóner :

- *Oc que'u bevi purmèr que se m'en.hredissi !*

(com en ua bona partida de la Gasconha, en lo parçan d'Ortès, lo present deu subjunctiu que's marca dab un « i »)

Aqueth pronom qu'amuisha l'implicacion de la persona dens l'accion

Situacion

- *Lavetz que't sovienè* aquera noça ?*

- *Hica't a las plaças !*

Sovienè : chepicava

Purmèr que de díser « Hica't a la mia plaça » la mia mair que disè atau, au plurau, « Hica't a las plaças » . Badonc qu'èra vaduda a Laplaça aus ahitaus de Lobienh !

Lo plurau qu'a ua valor generalisadora : que hè referéncia a tot lo monde e pas simplement a la persona. En ua noça qu'ei segur que i a hòrt de monde pertocats !

Emplec de l'imperfèit

- *Vam, que hès ?*

- *Qu'èri de cap a sopar !*

Mei que mei que soavi a la mair lo ser. Purmèr que d'emplegar lo present qu'emplegava sovent l'imperfèit. Que disè « Qu'èri sola ». La soada qu'èra ua companhia e ne's trobava pas mei sola...

« De cap » qu'ei de segur hèra mei blos que « en trin ».

Sensibilitat...

Los adjectius non mancan pas entà designar quauqu'un de « susceptible » : piquiu, mosquiu, senticós, brisquet (que disen Jan Brisquet)... En aqueth briu un beròi díser :

Aquera hemna non la cau pas mancar deu nas qu'au pòt !*

(qu'au* : contraccion de « dinc au » qui n'ei pas autant aisit a díser)

Que cau que sia hèra piquiva pr'amor lo camin n'ei pas long deu nas dinc au pòt ! Un aute :

Qu'ei prim de cresc !

Un ueu qui a lo cresc hèra fin que's copa ad aisa !

Adara un beròi torn de lenga qui non comprenoi pas au purmèr còp. Quan parlas d'ua hemna qui non coneishes pas tròp en díser qu'a totas las qualitats, lo qui la coneish de plan que't diserà lhèu :

« Non l'as pas desjunhuda dab la mosca ! »

Ua vaca brava que podè justament gahar la mosca quan la tiravas lo junh, quan la desjunhès. Aquera expression que pòt anar tanben tà un òmi. Los bueus, eths tanben, que's podèn esmalir quan, harts de mau, e'us destalavas dab la calor... e las moscas (o « la mosca ») !

Qu'ei sovent qui hèn lo comparèr enter los òmis e las bèstias e non cau pas picà's pr'amor d'aquò !